

כולה והוא זכרן גדול שאין לחוש לשכחה, שמכל מקום מצד מצות למוד תורה בעצם שחייב ללמוד ביום ובלילה סגי בפרק אחד שהוא קביעות מועט – אבל איש כזה כמעט שאינו מן המציאות. אך יש דין זה גם באיש שלא למד עדיין כל התורה וגם יש לחוש לשכחה, אבל הוא אנוס משום שטרוד בפרנסתו כל היום, שמכל מקום צריך לכל הפחות לקיים מצות למוד התורה, אף שהוא אנוס מלקיים מצות למוד כל התורה. וקיום מצות למוד כל התורה יש בלימוד הדף היומי – שהרי ילמדו במשך ז' שנים כל הש"ס, ולכן הוא ענין גדול מאד' (מתוך אגרות משה יו"ד ח"ב קי).

'שאל בן דמה בן אחותו של ר' ישמעאל את ר' ישמעאל: כגון אני שלמדתי כל התורה כולה, מהו ללמוד חכמת יונת...' –

ויש להבין איזו שאלה היא 'כגון אני שלמדתי כל התורה כולה' – וכי אפשר הדבר כן שיגיע האדם לסוף דעת התורה והכל יהיה ברור לפניו בלי שום ספיקות ולא יחסר לו כלום, ואפילו אם אלף שנים יחיה יש לו להוסיף עוד יותר ויותר, והלא היא ארכה מארץ מדה ורחבה מני ים. אתמהה!

אולם הביאור הוא, שהרי כתבו התוס' במנחות דס"ד ב' שהיה שם איזה צורך, דהיה קרוב למלכות, אלא שלא היה כל כך צורך צבור ע"ש. והרי התורה התירה בשעת הצורך לעסוק בדברים אחרים, וקרא כתיב ואספת דגנך, ולצורך כזה מה שהיה קרוב למלכות אילו לא למד כל התורה כולה, ואפשר שיכשל באיזה איסור בשביל אי ידיעתו, היה אסור לבטל מהלמוד וללמוד חכמת יונת, שאין נדחה הציווי והגית בו יומם ולילה בשביל הצורך שאינו כל כך גדול, אבל מאחר שלמד כל התורה וידע מה אסור ומה מותר, על זה שאל, אפשר שנכלל כבר הצורך הזה בכלל ואספת דגנך, והשיב לו שאסור, שאין הצורך הזה בכלל ואספת דגנך...

והנה אנן מה נעני אחרי הכל אנחנו חיים כהיום בתקופה איזומה, בדור יתום שלא היה כדוגמתו, נתקיים בנו את כל דברי החוזה ישעיהו בפרק ג', כי הנה האדון וכו' מסיר מירושלם ומיהודה משען ומשענה כל משען לחם וכל משען מים, גבור ואיש מלחמה שופט ונביא וכו' זקן ונשוא פנים ויועץ, חכם וכו', ובחגיגה ד"ד דרשו חז"ל: 'משען' אלו בעלי מקרא, 'משענה' – אלו בעלי משנה, 'כל משען לחם' – אלו בעלי תלמוד וכו', אין לנו הלכה ברורה בשום דבר, נתמעטו הלבבות ונתקטנו המוחות, חלק הטוב שבעמינו נפל בחרב ביד הצר, ואנחנו נשארנו באין כל, ומרוב הטרדות והצרות השכחה רבה, ואין לך יום שהצרות והטרדות הן בכלל והן בפרט מרובה מחברתה, ובמה אפשר לזכות כהיום; –

והנה בדרך כלל העצה היעוצה הברוקה והמנוסה בזה היא אך רק בהרבות תורה ועדות ה' נאמנה מחכימת פתי, שע"י לימוד התורה אפשר להשפיע הרבה יותר מכל הפעולות והמעשים, כי המעט מן האור דוחה הרבה מן החושך, ועובדא ידענא ממה ששמעתי מפיו של החפץ חיים זצק"ל, שאצלינו לימוד התורה וחיווקה היא דבר הכי גדול...!

(מתוך הקדמת אבי עזרי למהדורה תנינא)

דף ק

'לא בבליים הם אלא אלכסנדריים הם, ומתוך ששונאין את בבליים, קורין אותם על שם בבליים'.

רבי יוסף חיים זצ"ל, בספרו רב פעלים (ח"א יו"ד נה) הביא כמה דוגמאות מדברי חז"ל בגמרא ובמדרשים וכן מן המקראות, שכינו אנשים מסוימים בשמות וכינויים של אנשים ידועים, על שם מעשיהם ותכונותיהם – הן לטובה הן להפך. (וע' לו עוד בספר ידי חיים עמ' קעד).

'זמתוך ששונאין את בבליים...' ערש"י ותוס'. משמע שהמדובר ביחס חכמי ארץ ישראל אל היהודים שבבבל. וע' במובא בסנהדרין (כט) שלשון 'שונאין' מתפרש בכמה מקומות כלפי ריחוק הדעות ופערים בין שיטות והנהגות, עד שאין דעתו של זה סובלת את של חברו. ולאו דוקא שגאה כפשוטה, בין האישים – שהיא אסורה ב'לאו' וב'עשה' מן התורה. ואף כאן נראה שזו הכוונה.

'מתתיא בן שמואל אומר: האיר פני כל המזרח עד שבחברון...' מתתיא (או 'מתיא') היה ממונה על הפייסות (שקלים ז:), וכיון שהיו מפייסים כשהאיר היום, היה מתתיא אומר 'האיר פני כל המזרח...'. – כדי להתחיל בפייס ובעבודות היום (כן פרשו רש"י ותוס'. ויש מפרשים (עפ"י סגנון המשנה והברייתא) שלא אמרו 'מתתיא בן שמואל היה אומר', ודברי הגמרא ביומא כח), שדברי מתיא בן שמואל בתורת תנא נשנו כאן (ריטב"א שם. וע"ש תו"י תורא"ש ועוד).

'בשלמא עולת העוף... אלא מנחה אפשר דמהדר קומץ לדוכתיה וקמיץ ביממא?' גם לפי דעת חכמים (ו.) שהקומץ באופן פסול אין תקנה להחזיר הקומץ ולקמוץ שוב – כאן כיון שניתנה המנחה בכלי בלילה וסלקא דעתין שאין כלי שרת מקדש שלא בזמנו, הרי זה כאילו קמצה בעודה חולין. ועוד, אפילו אם ניתנה המנחה מבעוד יום, קמיצת לילה נחשבת כקמיצה מתוך כלי חול כיון שאינה ראויה לקדש באותה שעה. ולכן כאן כולם מודים שיכול לחזור ולקמוץ (תוס' ישנים יומא כט:). ולתירוץ הגמרא שכלי שרת מקדש בלילה – נראה מהתו"י שהקומץ נפסל ולכך אין תקנה להחזירו. ועוד אפשר לפי שהקמיצה נעשתה בפסול לכך נפסלה המנחה, כדין קמץ זר לרבנן (ו.), ואף לבן בתירא יש דעה (ו:): שאם קדש הקומץ בכלי אין תקנה להחזיר. ובתוס' כאן משמע שאמנם קמיצת לילה אינה קמיצה כלל, אלא שאין תקנה למנחה לפי שתיפסל בעלות השחר. ע' בכל הענין בחזו"א כד, ב.

'כל הקרב... בלילה – קדוש בלילה.' התוס' (כאן ובתמורה יד.) הביאו בשם רש"י שהכוונה לשמן הניתן במנורה. ודחו זאת שאין שייך על זה לשון 'קרב'. ואולם מדברי רש"י יש לשמוע ששייך גדר 'הקרב' כלפי השמן שבמנורה, ושעיקר זמנה של 'הקרב' זו בלילה. ע' בזה בשו"ת שבט הלוי ח"א קצז; רג ובח"ו קונטרס הקדשים, יג; בית ישי קכג.

'אינו קדוש ליקרב אבל קדוש ליפסל.' ואם תאמר, אם כן מה נפקותא יש בכך שאמרו כל הקרב ביום קדוש ביום – ולא בלילה, הלא גם אם קדוש בלילה ליקרב, אי אפשר להקריבו בלילה, ומיד בעלות השחר ייפסל בלינה? –

נפקא מינה אם העלהו לראשו של מזבח קודם עלות השחר, שאילו היה קדוש ליקרב – לא היה נפסל בלינה [ואפילו למאן דאמר 'לינה מועלת בראשו של מזבח', מודה שאם עלו על המזבח לא ירדו. ובהים פו.], וכיון שלא נתקדש ליקרב – אין המזבח מקדשו, שאין המזבח מקדש אלא את הראוי לו, וגם אם עלה – ירד (עפ"י חזו"א כד, ג; אגרות משה קדשים ה, ג, ע"ש).

(ע"ב) 'אפילו תימא בשלא קדם וסילק, כיון דסידרו שלא כמצוותו נעשה כמי שסדרו קוף' – הלכך אין השלחן מקדשו ליפסל. וכתב רש"י (ביומא כט:): לפי זה מה ששנינו במשנה 'יניחנה לשבת הבאה' כלומר יסלקנו ויסדרנו שוב, שהרי הסידור שסידר באחת בשבת – כסידור הקוף ואין השלחן מקדשו.

ואולם ברמב"ם משמע שיכול להשאיר הלחם וכפשות לשון המשנה. וצריך לומר שרק לענין קידוש-ליפסל אין מועיל סידור שלא בזמנו, אבל סידורו מועיל לענין שכשיגיע הזמן – קידש. ואולי לפי זה אפילו סידר קוף את המערכה – הלחם כשר, כיון שמציאות המערכה בזמנה ראויה להתקדש, הגם שחסרה מצות הסידור. וצריך עיון (עפ"י חזו"א כד, ה – עש"ע אריכות בכל הענין. וכן האריך בשיטות הראשונים בזה, באגרות משה קדשים ת, ב ג).
ע"ע רמז מן הכתוב, ב'משך חכמה' אמור כד, ח.

'לחם הפנים נאכל אין פחות מתשעה ולא יותר על אחד עשר... שני ימים טובים של ראש השנה – נאכל לאחד עשר'. כתב רש"י (בפסחים מז. ובסוכה מב): שבדוקא נקט ראש השנה – כי בזמן שנהג לחם הפנים, לא היו קיימים שני ימים טובים של גלויות.

[לגוף דברי רש"י תמה הצל"ח מדוע הוצרך לומר כן, והלא בירושלים אף בזמן הזה אין נוהג יו"ט שני. וכתב בשו"ת חתם סופר (יו"ד רנב): 'ונהירנא כד הוינא טליא, בעברי דרך ק"ק פראג, זכיתי לראות פני הגאון צ"ח זצ"ל, ואמרתי לו במה שתמה בספרו על פרש"י הנ"ל... ואמרתי לו, מי לא משכחת ליה בשרוב חכמי ישראל בחו"ל ולא הניחו כמותם בארץ ישראל, שאז מעברים שנים וקובעים חדשים בחו"ל... ואם יהיו רחוקים ע"כ יעשו שם שני ימים מספק, ויהיה גם בארץ ישראל ב' ימים טובים של גלויות, והוי מצי התנא למנקט ב' ימים טובים של גלויות סתם – אלא משום שאי אפשר זה בזמן לחם הפנים, דאז לעולם ב"ד הגדול בירושלם סמוך למקדש, אבל בזמן הזה כבר היה אפשר שיקרה כן, וכאשר היה בימי ר' עקיבא באמת... וישרו דברי בעיני הגאון ז"ל ואמר קאלוס'.

ראה ביתר הרחבה בספר 'עיונים בדברי חז"ל ובלשונם' עמ' סב.

ויש שמדייקים מדברי רש"י [ומצאו לכך סימוכים נוספים] שלאחר חורבן הבית נוהגים שני ימים טובים של גלויות גם בארץ ישראל.

וראה בספר 'דרכי חיים ושלום' (תקכד) מהג"ר אלעזר שפירא ממונקטש: 'מאד השביח מנהג החסידים והיראים בעיר הקדש ירושלים שהולכים ביום טוב שני לכבוד איסורו ולכבוד כלל ישראל אחיהם שבגולה, במלכוש שבת ויום טוב, וגם מונעים עצמם ממלאכה בפרהסיא, הגם שעל פי דינא נפסק בפוסקים להלכה שחול הוא אצלם לענין הנחת תפלין ותפילת חו"מ, מכל מקום טוב למנוע עצמו בדברים שאין נצרך כל כך, כיון שנראה מלשון רש"י... לאחר חרבן בית המקדש צריך גם בארץ ישראל להחזיק יום טוב שני של גלויות...'

ונמצא ב'זהר חי' להגה"ק מהרי"א מקמארנא (פינחס דף רלא): אם יסכימו ארץ ישראל לעשות גם כן בארץ ישראל כעת שני יו"ט כמו שאנו עושים, היה קירוב הגאולה. וסיים רבינו, הגם שלדינא לא קיימא לן כן, ומי היין לחדש דבר כזה בימינו נגד הלכות אבותינו ומנהגי רבותינו והחלטות כתבי האר"י ז"ל ומרן הבית-יוסף, על כל פנים בדבר הנ"ל יפה מנהג החסידים והיראים' (וע"ע מנחת אלעזר ח"ה; 'ארץ ישראל בספרות השו"ת' (לר"י שציפנסקי. ח"ג עמ' תעד); מנהגי ישראל ח"ב עמ' קנא).

מאידך, יש שכתבו שהנהוג יום טוב שני בארץ ישראל, יש לו לחוש משום בל תוסיף (ע' מנחת שלמה יט, ח).

‘רבן שמעון בן גמליאל אומר משום רבי שמעון בן הסגן: דוחה את יו”ט ואינו דוחה את יום צום’.
חכמים ור’ שמעון בן הסגן נחלקו האם נדרים ונדבות קרבים ביום טוב הלכך גם אפיית הלחם דוחה, אם
לאו (פסקי הרי”ד. וצ”ע מפסחים מז.).

*

ושמא תאמר למלך לא הוכנה – תלמוד לומר גם הוא למלך הוכן –
‘... כי התלמיד-חכם, אף דאמרו ב’החליל’ (סוכה נב.) דאביי נצטער אלמלא כו’ עד דתני ליה
ההוא סבא ובתלמידי חכמים יותר מכולן – מכל מקום אמרו סוף חגיגה דאין אור של גיהנם שולט
בהם לפי שכל גופן אש – דאור של גיהנם הוא אש התאוות, כמו שאמרו בעירובין (יט.) שהכל
יורדין על עסקי הנם, ונאמר רוחכם אש תאכלכם – שמהחטא עצמו נעשה האש של גיהנם, ועל
כן, אף דאיתא במנחות (ק.) גם הוא למלך הוכן – הוא הת”ח דבו היצר גובר יותר, הוא רק דרך
הכנה, לא דרך שליטה ח”ו, כי אש התורה היא אש אוכלת אש – דגיהנם, ואין צריך הגנה
כלל...’ (מתוך לקוטי מאמרים לר”צ הכהן, עמ’ 183. וע”ע כעין זה בספרו תקנת השבין טו, עמ’ 150).

*

‘הרואה אומר ברקאי’ –

‘הרואה – פירושו מי שעניו פקוחות וחכמת אלקים בקרבו, יוכל להבחין בין יום ובין לילה גם
בשבתו בחדר סגור ואופל, בהרגשתו השינוי בחינת יום שהוא בוקר, זמן החסד וגדלות המוחין,
ובין בחינת לילה. וזה הרואה אומר ברקאי’ (עבודת ישראל, ליום הכפורים).

פרק שנים עשר – ‘המנחות והנסכים’

‘המנחות והנסכים שנטמאו – עד שלא קדשו בכלי יש להם פדיון. משקידשו בכלי אין להם פדיון’.
עיקר הענין, שדבר הצריך כלי ועדיין לא ניתן בכלי אינו מוכן להקרבה ולא חלה עליו קדושת הגוף
אלא קדושת דמים בעלמא, לכן יש לו פדיון. הלכך, כיון שלמדו (לעיל צו.) שכל המנחות יש בהם מעשה
כלי, לכן לא קדשו קדושת הגוף עד שיתקדשו בכלי. וכן הנסכים, אפשר מדכתיב ויין לנסך שלשית
ההין וכדומה – לומר שהמדות מקדשים את הנסכים, ולפיכך נמשחו המדות – לקדש את הניתן לתוכן
(עפ”י שו”ת הרשב”א ח”א לא).

ע’ בסו”ס חרושי מרן רי”ז הלוי עמ’ 261 במכתב מי”ט סיון תרצ”ג.

דף קא

‘... והני נמי אע”ג דנטמאו כטהורים דמו, דעצים ולבונה לאו בני אשווי אוכלא נינהו אלא חיבת
הקודש משוה להו אוכלא, דעצים כמה דלא משפי להו לגזירין לא מיתכשרי...’. משמע – כן כתבו

א. מעלין בקודש מכך שעשו ממחנות החטאים – בנפשותם רקועי פחים ציפוי למזבח; בתחילה תשמישי מזבח ועתה גופו של מזבח.

ואין מורדין – מן הכתוב ויקם משה את המשכן ויתן את אדניו וישם את קרשיו ויתן את בריחיו ויקם את עמודיו. (יש מפרשים: מכך שאפילו בצחות הלשון הקפיד הכתוב לא להוריד, שנקט לשון 'הקמה' בסוף כבתחילה. וי"מ: מכך שמשה רבינו עשה הכל בעצמו ללא סיוע אחיו הכהנים. וי"מ: שבתחילה פרס היריעות ולא הורידן בשעת הקמת העמודים והאדנים. רש"י).

ב. ת"ח ששכח תלמודו מחמת אונסו – אין נוהגים בו מנהג בזיון (אשר שברת – ושממתם בארון). תני רב יוסף, מלמד שלוחות ושברי לוחות מונחים בארון).

אמר ריש לקיש: ת"ח סרחה – אין מבזין (במועד-קטן: אין מגדין) אותו בפרהסיא (וכשלת היום וכשל גם נביא עמך לילה – כסהו כלילה).

מדברי הרא"ש והטור משמע שאם שמועותיו שנואות ביותר – מגדים אותו. ומדברי הרמב"ם יש לשמוע לחלק בין חכם זקן או אב בית דין, שבוה אמר ריש לקיש שאין מגדים בפרהסיא, ובין שאר צורבא מרבנן שמגדים (עפ"י שפת אמת מו"ק יז).

ג. אמר ריש לקיש: כל המשכח דבר אחד מתלמודו – עובר בלאו (השמר לך... פן תשכח). רבינא אמר: בשני לאוין (השמר... פן). רנב"י אמר: בשלשה (השמר לך ושמר נפשך מאד פן תשכח) – במסירם מלבו הכתוב מדבר (ופן יסורו מלבבך), לא מחמת אונסו, כגון שתקפה עליו משנתו (רק). ועוד אמר רבי דוסתאי ברבי ינאי: כל המשמר תורתו – נשמתו משתמרת, וכל שאינו משמר – אין נשמתו משתמרת.

ד. רבי אמי אמר: (אלבא דרבי יוסי), אפילו לא שנה אדם אלא פרק אחד שחרית ופרק אחד ערבית – קיים לא ימוש. וכן אמר רבי יוחנן בשם רשב"י שבקריאת שמע שחרית וערבית קיים. ונחלקו החכמים אם אסור או מצוה לאמרו בפני עם הארץ.

הר"ן (בנדרים ה) כתב שאין הכוונה שנפטר בכך מחיובו, אלא שהחיוב המפורש בתורה הוא זה בלבד. ואין הדבר מוסכם.

ואילו רבי ישמעאל אמר יום ולילה כפשוטו – בכל עת.

דף ק

קסז. א. מה דין לחם הפנים ביום הכפורים שחל להיות בשבת?

ב. יום הכפורים שחל להיות בערב שבת – כיצד נאכל שעיר החטאת של המוספין?

ג. מה דין הלחם ו / או הביזיך שסודרו שלא בזמנם? מה הדין כשהוקטרו הביזיך שלא בזמן הראוי?

ד. האם כלי שרת מקדשים את מה שבתוכם שלא בזמנם? האם השלחן מקדש את הלחם שסודר שלא בזמנו הראוי?

ה. מנחה שנקמצה בלילה – מה דינה?

ו. מהו טווח הזמן האפשרי שבין אפית שתי הלחם ולחם הפנים לאכילתם?

א. יום הכיפורים שחל להיות בשבת – לחם הפנים מתחלק לכהנים במוצאי היום (ולא מבעוד יום. מפרשים) ונאכל באותו הלילה.

ב. יום הכיפורים שחל בערב שבת; כיון שהחטאת נאכלת ליום ולילה, והלא אי אפשר לבשלה או לצלותה בשבת וביהכ"פ – לכך היתה נאכלת במוצאי היום כשהיא חיה. 'הבבליים' [אלכסנדריים היו, אלא שכינום בבבליים בגלל מנהגם זה], מפני שדעתן יפה, היו אוכלים אותו כשהוא חי.

ג. סידר את הלחם בשבת ואת הבזיכים לאחר השבת, או שסידר שניהם בשבת והקטיר הבזיכים אחר השבת – פסול.

א. אין הבדל אם הקטיר הבזיכים לאחר שבת זו או לאחר השבת האחרת, פסול (רמב"ם תמידין ומוספין ה,ד).

ב. במקרים הנוכחים אין תקנה להשהות הלחם לשבת הבאה – מפני שנפסל בלינה (רש"י). וי"א שאין נפסל הלחם לגמרי אלא כשסילק הבזיכין, אבל לא סילקם – ישאיר לשבת הבאה (ערמב"ם ה,יב. וכן דייק בהשק שלמה מלשון רש"י).

כיון שהלחם פסול, אין חייבים עליו משום אכילת פיגול, נותר או טומאה, כיון שלא הותר הלחם מעולם וכל שלא היתה לו שעת הכושר – אין חייבים עליו משום אלו.

סידר את הלחם ואת הבזיכים לאחר השבת והקטיר הבזיכים בשבת – פסול, שהרי לא עמדו על השלחן שיעור הזמן הראוי, כיצד יעשה – יניחם לשבת הבאה. [לתירוץ רבא, יש לסלק הלחם מעל השלחן קודם בין השמשות של השבת הראשונה, ולסדרו שוב למחר, שאל"כ ייפסל בעלות השחר כעבור שבעה ימים מאותו לילה. ואולם מר זוטרא ואיתמא רב אשי חולקים. ולשיטתם – משמע ברמב"ם שמשאיר את הלחם על השלחן. ואולם רש"י (ביומא כט) כתב שיסלקנו ויסדרנו בשבת הבאה].
למאן דאמר תנור מקדש ליפסל בלינה – נפסל הלחם בלינה ואין לו תקנה (עפ"י חזו"א כה,ה).

ד. תני אבוה דרבי אבין: כלי שרת מקדשים – את הניתן בתוכם – שלא בזמנם הראוי להקרבה. ובארו בגמרא שאינם מקדשים אלא ליפסל, שחלה עליהם קדושת הגוף לענין פסול לינה וכדומה, אבל לא חלה קדושה לענין הקרבתם.

ואמר רבה (מחמת הקושיא ממתניתין) שדברים אלו אינם אמורים אלא בלילה שלפני היום שהוא זמנם, כיון שלילה אינו 'מחוסר זמן' וכאילו ניתן בזמן, אבל ניתן ביום אחר – אינו קדוש אף לא ליפסל. הלכך, לחם הפנים שסודר באחד מימות השבוע – לא נתקדש ליפסל, שהרי כאמור 'מחוסרי זמן' הם ואין הכלי מקדש ליפסל אלא בלילה שלפני הזמן. אמנם בהגיע ליל שבת הקרובה, לדעת רבא נתקדשו קדושת הגוף ליפסל בלינה, שהרי לילה אינו 'מחוסר זמן'. ולדעת מר זוטרא ואיתמא רב אשי – לא קדש, כיון שסידרו שלא כמצוותו נעשה כמי שסדרו קוף.

ה. מנחה שנקמצה בלילה; תני אבוה דר' אבין, תצא לבית השריפה.

דוקא אחר עלות השחר (תוס' כאן). ויש אומרים שנפסלים פסול גמור כבר בלילה (עתוס' ותו"י יומא כט; חזו"א זבחים יט,לה).

ואין תקנה להחזיר הקומץ ולחזור ולקומץ שוב – שכבר נתקדשה ליפסל.

משמע מרש"י שזה דוקא כאשר כבר קדש הקומץ בכלי. ואולם התוס' כתבו שאין חילוק אם קידש הקומץ אם לאו.

ו. שתי הלחם נאכלים לא פחות מיומיים מעת אפייתן – לדעת הסובר אפייתן אינה דוחה יום טוב, וכן סתם תנא דידן (וכן פסק הרמב"ם). ולא יותר משלשה ימים – כאשר חל יו"ט להיות אחר השבת, שאז אפייתם מוקדמת לערב שבת.
לחם הפנים – אין פחות מתשעה (כולל יום הסידור ויום הסילוק), שהרי נאפה מערב-שבת ונאכל לשבת הבאה. ולא יותר על אחד-עשר – כאשר חלים שני ימי ראש השנה בחמשי וששי, כי אז נאפה ביום רביעי ונאכל במוצאי שבת הבאה (שהרי אותה שבת הוא יוהכ"פ. ואמנם לא אמרו 'שנים עשר יום' – כיון שבקדשים הלילה נמשך אחר היום שעבר. רש"י. והתוס' פרשו בע"א).
לדברי רשב"ג בשם ר"ש בן הסגן, אפיית הלחם דוחה יום טוב.

פרק שנים עשר; דפים ק – קא

קסח. האם יש פדיון לדברים דלהלן, בטמאים ובטהורים?

א. בהמת הקדש.

ב. עופות.

ג. מנחות ונסכים.

ד. עצים, לבונה, כלי שרת.

א. בהמה תמימה – אינה נפדית. ואפילו הקדישה (באיסור. תמורה ז) לבדק הבית, אין פודים אותה אלא לצרכי מזבח.

משמע לכאורה בגמרא שבאופן זה שהקדישה לבדה"ב, אינה יוצאה מידי מזבח מדרבנן, משום שבהמה תמימה אינה מצויה. וכן מבואר בתוס' (ק; זכחים נט:). ואולם יש מצדדים שהוא דין תורה (ע' משל"מ ושעה"מ ערכין ה, ה בדעת הרמב"ם שם ה"ז; אחיעזר ח"ב מג, ב. וערש"י גטין לה: ובראשונים).

נפל בה מום קבוע – בין קודם הקדשה בין אחר כך – נפדית.

ודוקא לפני שחייתה, אבל לאחר שחיטה כבר נתקדשה קדושת הגוף ע"י כלי ושוב אין לה פדיון בכל אופן (רש"י). ואפילו בעודה מפרסת שהיא בת העמדה והערכה – ע' אחיעזר ח"ב כה, א. וע"ע: רש"י; 'חדושי הגר"ח על הש"ס'; הר צבי; חסדי דוד על התוספתא רפי"ב).

ב. אין פדיון לעופות, שלא נאמר פדיון אלא בבהמה (כיון שהעופות אינם טעונים כלי, הרי הם קדושים קדושת הגוף).

ואפילו עוף מחוסר אבר אין לו פדיון (תוס' מעילה יב. וע' גם אבנ"ז או"ח שלא. ואולם בספר הר צבי יצא לידון שלהרמב"ם יהא פדיון בעוף מחוסר אבר שאינו יכול לפרוח. וע' קרן אורה וחסדי דוד).
ואולם אם קדם מומן (- חסרון אבר) להקדשן – נפדים (תוס' עפ"י תוספתא. וע"ש שצריכים העמדה והערכה. ובמנ"ח (שנד, ה) כתב בדעת הרמב"ם שא"צ, ונפדים גם לאחר מיתה להיסק. וע' גם משנה למלך איסורי מזבח א, י; או"ש מעילה ה, י).

ג. המנחות והנסכים; עד שלא קדשו בכלי – יש להם פדיון, שקדושתם קדושת דמים. לדעת שמואל, וי"א גם רבי אושעיא: נפדים אפילו טהורים. ולדעת רב כהנא, וי"א רבי אושעיא – אינם נפדים אלא כשנמארו. וכן פסק הרמב"ם.